

AYŞE KULİN'İN *NEFES NEFESE* ROMANI İLE İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİNDEKİ GASTRONOMİK GÖSTERGELERİN ÇEVİRİ GÖSTERGEBİLİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ¹

Öğr. Gör. Dr. Ozan Erdem GÜZEL²

ÖZET

Bu makalede Ayşe Kulin'in *Nefes Nefese* adlı romanı ve bu romanın İngilizceye yapılan çevirisindeki gastronomik göstergelerin çeviri göstergebilimi bağlamında incelenmesi amaçlanmaktadır. Yazdığı romanlarla çağdaş Türk yazınının çok okunan yazarlarından biri olan Kulin'in onlarca yapıtı vardır ve bunlardan bazıları İngilizceye çevrilmiştir. *Nefes Nefese* de Kulin'in İngilizceye çevrilen romanlarından biridir. *Nefes Nefese* romanında çok sayıda kültürel gösterge bulunmakta ve bunlar içerisinde de gastronomik göstergeler önemli bir yer tutmaktadır. Yazınsal yapıtlar, çevirisinde güçlük yaşanan metinlerin başında gelir. Çeviri göstergebilimi, sunduğu yöntemlerle yazın çevirisindeki güçlüklerin üstesinden gelebilmek için çevirmenlere yol göstermektedir.

Sündüz Öztürk Kasar'ın çeviri göstergebilimi bilim dünyasına kazandırdığı "Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği" hem bilim insanlarına hem de çevirmenlere yardımcı olmaktadır. Bu dizgesellikte anlam evirici dokuz eğilim bulunmaktadır. Bu eğilimler "anlamın aşırı yorumlanması"ndan "göstergenin yok edilmesi"ne kadar bir sıralama izlemektedir. Kulin'in *Nefes Nefese* adlı romanının Everest Yayınları tarafından 2018 yılında yayımlanan 34. baskısı kaynak metni, bu romanın John W. Baker tarafından *Last Train to İstanbul* başlığıyla İngilizceye yapılan ve yine Everest Yayınları tarafından yayımlanan 5. baskısı ve aynı çevirmen tarafından gözden geçirilerek 2013 yılında Amazon Crossing'de yayımlanan baskısı ise erek metinleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada *Nefes Nefese* başlıklı kaynak metin "KM", Everest Yayınları'nın *Last Train to İstanbul* başlıklı İngilizce çevirisi "EM-1" ve Amazon Crossing baskısı "EM-2" olarak gösterilecektir. Kaynak metin ve erek metinlerde tespit edilen gastronomiye ilişkin göstergeler, Öztürk Kasar'ın çeviri göstergebilimi çerçevesinde ortaya koyduğu "Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği" bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ayşe Kulin, *Nefes Nefese*, *Last Train to İstanbul*, Çeviri Göstergebilimi, Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği

¹ Bu makale, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları, Anabilim Dalı, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim Doktora Programı bünyesinde, Ozan Erdem Güzel'in Prof. Dr. Sündüz Öztürk Kasar'ın danışmanlığında hazırladığı "Ayşe Kulin'in *Nefes Nefese* adlı romanının ve İngilizce çevirilerinin kent göstergebilimi ve çeviri göstergebilimi bağlamında çözümlenmesi" başlıklı tez çalışmasından üretilmiştir.

² Yıldız Teknik Ün., Fen-Ed. Fak., ORCID ID: 0000-0002-7827-7101, ozanerdemguzel@gmail.com
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 03/11/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 27/01/2024

THE ANALYSIS OF GASTRONOMIC SIGNS IN AYŞE KULIN'S NOVEL *NEFES NEFESE* AND ITS ENGLISH TRANSLATIONS WITH A FOCUS ON SEMIOTICS OF TRANSLATION

Lecturer Dr. Ozan Erdem GÜZEL

ABSTRACT

This article aims to examine Ayşe Kulin's novel *Nefes Nefese* (*Last Train to Istanbul*) and the gastronomic signs in the English translations of the novel within the context of semiotics of translation. One of the most widely read novelists of Turkish literature, especially in recent times, Kulin has penned dozens of novels, and some of them have been translated into English. *Nefes Nefese* is one such work of Kulin's that has been translated into English. This novel, and its English translations, contain a large number of cultural signs, among which gastronomic ones are particularly prominent. Works of literature lead the kind of texts which challenge and resist translation. Semiotics of translation, through the methods it suggests, leads the way for translators so that they can overcome such challenges.

"Systematics of Designification in Translation", which Sündüz Öztürk Kasar has contributed to the field of semiotics of translation, guides both scholars and translators. There are nine designificative tendencies in this systematics. These tendencies range from "over-interpretation of the meaning" to "destruction of the meaning." The source text for Kulin's *Nefes Nefese* is the 34th edition of the novel published by Everest Yayınları in 2018. The 5th edition of the novel, translated into English by John W. Baker as *Last Train to Istanbul* and published, again, by Everest Yayınları, as well as the Amazon Crossing edition, dated 2013 and revised by the same translator, constitute the target texts. In this study, the source text, *Nefes Nefese*, will be referred to as "KM," the English translation by Everest Yayınları, *Last Train to Istanbul*, will be referred to as "EM-1," and the Amazon Crossing edition will be referred to as "EM-2." The signs related to gastronomy, identified in the source text and target texts, will be scrutinized in the context of the "Systematics of Designification in Translation" introduced by Öztürk Kasar within the framework of semiotics of translation.

Keywords: Ayşe Kulin, *Nefes Nefese*, *Last Train to Istanbul*, Semiotics of Translation, The Systematics of Designification in Translation

1. GİRİŞ

Değişik Doğu ve Batı dil ve kültürlerinden Türk dil ve kültürüne yazınsal ürünler aktarıldığı gibi Türk yazın dünyasından da farklı kültür ve dillere yazınsal ürünler aktarılmaktadır. Çağdaş Türk yazınının tanınmış isimlerinden olan Ayşe Kulin'in bazı yapıtları farklı dil ve kültürle aktarılmıştır. Bu çalışmanın inceleme nesnelerinden olan ve kaynak metni oluşturan Kulin'in *Nefes Nefese* adlı romanı da bu yapıtlardan biridir. Kent ve kültür göstergeleri açısından zengin bir yazınsal olduğu için inceleme nesnesi olarak bu roman seçilmiştir. Kulin ve eserleri hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse şunlar söylenebilir: Balkan Savaşları'ndan önce İstanbul'a göç eden Boşnak bir aileden gelen Kulin, 1941'de İstanbul'da doğmuştur.

Ankara TED ve Amerikan Kız Koleji'nde eğitim gören Kulin'in bazı eserleri³ arasında *Adı: Aylın, Sevdalinka, Füreya, Köprü, Nefes Nefese, Veda, Hayal, Handan, Kördüğüm, Her Yerde Kan Var, Hazan* başlıklı romanları ve *Saklı Şiirler* adlı bir şiir kitabı bulunmaktadır. Bu ve benzeri yapıtlarının çoğunda ortak olan temalar; savaş ve savaş kaynaklı göç ve bu göçün insanlarda yarattığı acılardır. Yazarın göçmen bir aileden gelmesinden dolayı bu temaların öz yaşamından esinlendiği temalar olduğu söylenebilir. Göç temalı *Nefes Nefese* başlıklı roman, ilk olarak 2002'de Remzi Kitabevi tarafından, 2007'den itibaren ise Everest Yayınları tarafından yayımlanır. *Last Train to İstanbul* başlıklı İngilizce çevirisi ise ilk kez John W. Baker tarafından 2006'da yapılmış ve tıpkı kaynak metin gibi yine Everest Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Aynı çevirmenin gözden geçirdiği 2013 baskısı ise Amazon Crossing tarafından yayımlanmıştır. Bu roman üzerine akademik yayımlar yapan Sündüz Öztürk Kasar ve Ozan Erdem Güzel, birlikte yayımladıkları "The Analysis of Ayşe Kulin's novel *Nefes Nefese* and its English translations with a focus on urban semiotics and semiotics of translation" başlıklı makalelerinde romanın anlattığını şu şekilde özetlemişlerdir:

"Olaylar II. Dünya Savaşı yıllarında geçmektedir. Osmanlı'nın son paşalarından olan Fazıl Reşat Paşa'nın iki kızı vardır. Küçük kızı Selva, Yahudi bir genç ile flört etmekte ve evlenmek istemektedir. Paşa ve ailesi, Rafael (Rafo) adındaki bu gencin Yahudi olmasından dolayı kızlarıyla evlenmesine onay vermez. Selva ve Rafo, gizlice evlenir ve daha rahat bir ortam ve yaşam umuduyla Paris'e yerleşirler. Almanların Paris'i işgalinden kaçmak ve Yahudilere zulmünden kurtulmak için Marsilya'ya taşınırlar. Sadece bu çift değil, Yahudi kökenli herkes, antisemitist bir ülke olmayan Fransa'da bulunmasına rağmen büyük bir tehlike altındadır. İşgal oralara kadar yayılınca T.C. Hükümeti'nin ayarladığı pencerelerinde ay yıldız arması olan bir tren vagonuyla Türk pasaportu taşıyan veya temin edilen Yahudiler, Alman Nazi güçlerinden kurtararak Türkiye'ye getirilir. Selva ve Rafo da bu vagonla anayurtlarına, İstanbul'a, dönerler. Dönüşlerinde Paşa da Sirkeci Garı'nda kızını beklemektedir. Huzurlu ve özgür bir yaşam için ailelerinden ve anayurtlarından ayrılarak İstanbul'dan Paris'e gitmek üzere, kalkış noktası Sirkeci Garı olan bir tren yolculuğuyla başlayan Selva ile Rafo'nun macerası, yine huzurlu ve özgür bir yaşam umuduyla bu kez göç ettikleri Fransa'dan ayrılarak Paris'ten İstanbul'a doğru hareket eden bir tren yolculuğuyla Sirkeci Garı'nda son bulur" (Öztürk Kasar & Güzel, 2022: 871).

Romandaki olaylar farklı uzamlarda geçmektedir. İstanbul, Ankara, Paris ve Marsilya şehirleri ana uzamları oluştururken Kahire, Arles, Lyon, Reims, Edirne, Köstence, Bükreş, Berlin ve Prag şehirleri ise ikincil uzamlar olarak değerlendirilebilir. Otuz iki bölümden oluşan romanın yirmi dokuzunun bölüm başlığında şehir adları geçmektedir. Farklı ülkeler ve farklı şehirlerde geçen olaylar, bu ülke ve şehirlere özgü birçok kültürel özelliğin özellikle de bu çalışma bağlamında bir toplumun kültürünün bir parçası olan gastronomik özelliklerin de görülmesine olanak sağlamaktadır.

³ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Öztürk Kasar ve Güzel, 2022.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu çalışmada kaynak metin (*Nefes Nefese*) ve erek metinlerdeki (*Last Train to İstanbul*) gastronomiye ilişkin göstergeler, Sündüz Öztürk Kasar'ın çeviri göstergebilimi bağlamında bilim dünyasına kazandırdığı "Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği"⁴ çerçevesinde incelenecektir. Öztürk Kasar "anlam evirici eğilimler"i Antoine Berman'dan esinlenerek oluşturmuştur. Öztürk Kasar, "*La Traduction et la lettre ou l'auberge du lointain*" (1999) adlı kitabında felsefe çevirmeni, çeviribilimci ve filozof olan Berman'ın "yalnızca düzyazı biçimindeki yazınsal eserlerin çevirisi için tasarladığı on üç adet biçim bozucu eğilime yer verdiğini" söyler (Öztürk Kasar, 2021: 25). Biçim bozucu bu eğilimler şunlardır: "mantıksallaştırma, belirginleştirme, uzatma, yüceltme, nitel yoksullaştırma, nicel yoksullaştırma, türdeşleştirme, ritimlerin bozulması, alt katmandaki anlam ağlarının yok edilmesi, dizgeselliklerin bozulması, yerli dil ağlarının yok edilmesi ya da egzotikleştirilmesi, deyişlerin bozulması, dil katmanlarının silinmesi". "Çevirmene yolunu şaşırtacak eğilimler olduğu konusunda Berman'la hemfikir" olduğunu ancak "farklı bir bakış açısından, göstergebilim çerçevesinden bakıp çeviride anlamlama olgusunu ele aldığını" ifade eden Öztürk Kasar ise "çevirmenin göstergeleri biçim-anlam bütünlüğü içinde aktarmak, bir başka deyişle bu anlam oyununu kazanmak durumunda" olduğunu belirtmektedir. Öztürk Kasar buradan hareketle ilk önce "Anlam Bozucu Eğilimler Dizgeselliği" olarak adlandırdığı sınıflandırmayı ortaya koymuş, ancak sonraki çalışmalarda bu dizgesellik "Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği" şeklinde son şeklini almıştır. Öztürk Kasar, dizgeselliğinde dokuz eğilim⁵ ortaya koymuş ve bunları da üç anlamlama alanına üçer adet olarak eşit şekilde dağıtmıştır. İlk anlamlama alanı "anlamlamanın değişimi"dir. Anlam evirici eğilimlerden "anlamın aşırı yorumlanması", "anlamın bulanıklaştırılması" ve "anlamın eksik yorumlanması" ilk anlamlama alanında bulunmaktadır. İkinci anlamlama alanı "anlamlamanın dönüşümü"dür ve anlam evirici eğilimlerden "anlamın kaydırılması", "anlamın bozulması" ve "anlamın çarpıtılması" eğilimlerini kapsamaktadır. Üçüncü ve son anlamlama alanı ise "anlamlamanın yitimi"dir ve anlam evirici eğilimlerden "anlamın saptırılması", "anlamın parçalanması" ve "göstergenin yok edilmesi"ni kapsamaktadır.

Yazarın "yazınsal metne bir anlam oyunu yerleştirdiğini ve bu anlam oyununda kuşkusuz okuru oyun arkadaşı olarak gördüğünü" ifade eden Öztürk Kasar'a göre çevirmen, özgün dilin okurudur ve "çevirmen-okurun oyunu kaybetmesi demek çevirinin felaketi demektir" (Öztürk Kasar, 2021: 36). Çevirmen bir yapıtı başka bir dile aktarırken farkında olarak ya da olmayarak anlamı eğip bükebilir. İşte burada çeviri göstergebiliminin önemi ortaya çıkmaktadır. Böyle durumlarda çevri göstergebilimi, çevirmenlere rehberlik etmekte ve onlara yol göstermektedir.

⁴ Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği ile ilgili diğer bilimsel çalışmalar için bkz. Öztürk Kasar, 2012, 2017a, 2017b, 2020a, 2020b; Öztürk Kasar & Güzel, 2022; Tuna & Kuleli, 2017; Bozkurt, 2023; Güzel, 2023.

⁵ "Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği"nde bulunan anlam evirici eğilimlerle ilgili detaylı açıklama ve örnekleri için bkz. Öztürk Kasar, 2021.

Öztürk Kasar "Çeviri Göstergibilimi ile Kent Göstergibiliminin Bütünleşik Bağlamında Özde Çeviri Kavramının İncelenmesi" (2020) başlıklı bir diğer akademik çalışmada kent göstergelerini "özel ad göstergeleri", "tarihsel göstergeler" ve "kültürel göstergeler" olarak sınıflandırmış ve "yemek kültürünü" de "kültürel göstergeler" in alt kategorisi olarak göstermiştir. Buradan hareketle Ayşe Kulin'in *Nefes Nefese* adlı romanı ve *Last Train to Istanbul* başlıklı çevirilerinde tespit edilen gastronomik öğeler, yukarıda sözü edilen anlam evirici eğilimler çerçevesinde incelenecektir.

3. GASTRONOMİK GÖSTERGELERİN İNCELENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde kaynak metin ve erek metinlerde⁶ karşılaşılan gastronomik göstergelerdeki anlam evirici eğilimler incelenecektir.

Örnek-1 / İncelenen Gösterge: Borş Çorbası	
KM	"Rarlıman Pasajı'nda alışveriş edecek, Macit'in ona tavsiye ettiği Rus lokantası Rejans'ta sarı votka ve borş çorbası içip piliç Kievsky yerken Balalayka orkestrasını dinleyecek, sonra muhtemelen bir sinemaya gidecekti. Macit, yemekten sonra ona Tepebaşı'ndaki Garden Bar'a uğramasını ya da Park Otel'in barında bir night cap almasını da tavsiye etmişti ama barların adamı değildi Tarık" (Kulin, 2018, 55).
EM-1	"Macit had recommended shopping at Karlıman Arcade followed by dinner at Rejans, the Russian restaurant, where he should have chicken Kiev washed down with yellow vodka to the strains of the balalaika orchestra. Another of Macit's 'musts' was a visit to the Garden Bar at Tepebaşı or to the Park Hotel for a nightcap" (Kulin, 2008, 59-60).

Türkiye'ye göç eden Ruslar arasındaki varlıklı olanlar, sahip oldukları değerli eşyaları nakde çevirerek Ankara'da ve özellikle yaygın biçimde İstanbul'da Avrupai tarzda restoranlar, gece kulüpleri, barlar, pastaneler, kafeler, bale okulları vb. işletmeler açarak bu kentlerin kültür, sanat, toplum ve gastronomi hayatına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Ayrıca hâlihazırda renkli ve zengin olan Türk mutfuğna da yeni lezzetler katan bu mekânlar, yabancı olduğu Ukrayna ve Rus mutfuğndan bazı yemekleri ve tatlıları Türk toplumunun damak zevkine sunmuştur. Öyle ki günümüzde bu yemeklerin - örneğin "borş çorbası"- bir kısmı Türk mutfuğnda da görülmektedir. Dolayısıyla bu mekânlar, Türk gastronomisini de etkilemiştir. Mustafa Kemal Atatürk de Ankara'daki Karpıç Lokantası'nın ve İstanbul'daki Rejans Lokantası'nın daimi müşterilerindendir; hatta İstanbul'daki Rejans Lokantası'nda Atatürk'ün bu restoranı ziyaret ettiğinde oturduğu masa hâlâ daha sonsuza dek onun için rezerve biçimde boş tutulmaktadır.

Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte Rejans Lokantası'ndan da söz edilmekte ve burada servis edilen Ukrayna ve Rus mutfuğna ait bazı yemeklerin adı geçmektedir. Rus yemeklerinden olan "borş çorbası" dışındaki diğer göstergelerin çevirmen tarafından EM'ye aktarıldığı görülmektedir.

⁶ İkinci erek metin, ilk erek metnin aynı çevirmen tarafından gözden geçirilmiş hâli olmasına rağmen çevirilerde bir fark gözlemlenmiş ise erek metinler EM-1 ve EM-2 şeklinde, bir faklılık yok ise sadece EM-1 şeklinde gösterilmiştir.

Oysaki adı geçen yemekler arasında en bilinenlerinden biri ve Türk mutfağının da zamanla bir ögesi haline gelmiş olan yemek, borş çorbasıdır. Bu yemeğin aktarılmaması nedeniyle çevirmen, EM'de erek okur kitesine "eksik bilgi" vermiş ve "eksik çeviri" üretmiştir. Dolayısıyla çevirmenin bu örnekte "yetersiz bir anlam" (Öztürk Kasar, 2021: 30) ürettiği söylenebilir.

Örnek-2.1 / İncelenen Gösterge: İnce Belli Çay Bardağı	
KM	"Allah'tan Sabiha o ara Fransa'yı sık ziyaret eden kocasıyla onlara paketlerle çay ve altı adet incecik belli çay bardağı yollamıştı da kahvaltı keyiflerini sürdürebilmişlerdi Rafo ile" (Kulin, 2018: 62).
EM-1	"It was fortunate that Sabiha had managed to send her a lot of packages of tea plus six dainty Turkish teaglasses via Macit, who in those days visited France quite often" (Kulin, 2008: 66).

Türk yeme içme kültürüne ait bu gösterge romanın iki farklı bölümünde farklı şekillerde çevrilmiştir. Bu nedenle, iki örnek alıntı verildikten sonra incelenecektir.

Örnek-2.2 / İncelenen Gösterge: İnce Belli Çay Bardağı	
KM	"Bir gelene altı adet ince belli çay bardağı ismarlayacağına söz vermişti konsolos" (Kulin, 2018: 211).
EM-1	"The Consul had promised to ask someone to bring six waisted Turkish tea glasses over from Turkey" (Kulin, 2008: 228-229).
EM-2	"The consul had promised to have someone bring six thin-waisted tea glasses from Turkey" (Kulin, 2013: 190).

Dünyada en çok çay tüketilen ülkelerden biri Türkiye'dir. Çayın kendine özgü tüketimi olduğu gibi içildiği bardak da Türk kültürüne özgüdür: "ince belli bardak". Ülkemizde çay içilirken kupa veya fincan yerine bu bardak tercih edilmektedir. İncelenen romanda yurt dışında yaşayan Türklerin bu bardaktan vazgeçemediği görülmektedir. Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte de Fransa'da görev yapan Türk diplomatlar, kendi aralarında geçen diyaloglarda, çayı Fransızların kahve içtiği tas benzeri porselen kaplardan ya da yine Fransızların beyaz porselen fincanlarından içmekten ötürü yakınmakta ve çayı ince belli Türk işi cam bardaklarda içmeye duydukları özlemden söz etmektedir. Türk gastronomi kültüründe KM'nin farklı bölümlerinde birkaç kez geçen ince belli çay bardağının EM'lere çevirmen tarafından farklı ifadelerle aktarıldığı gözlenmektedir. Örnek 2.1'de çevirmen, "ince belli çay bardağı"nı Türkçede "sevimli/şirin/tatlı/nazık/zarif/narin/ince Türk çay bardakları" anlamına gelen İngilizce "dainty Turkish tea glasses", örnek 2.2'nin EM 1'inde Türkçede "ince belli Türk çay bardakları" anlamına gelen İngilizce "waisted Turkish tea glasses", örnek 2.2'nin EM 2'sinde ise Türkçede "ince belli çay bardakları" anlamına gelen İngilizce "thin-waisted tea glasses" biçiminde aktarmıştır. Her üç çeviri tercihi de aynı çevirmen tarafından yapılmıştır. İnce belli Türk çay bardağını betimleyen her üç örneğin de KM'deki anlamı EM'lere yeterli bir biçimde aktarıldığı söylenebilir. Bununla birlikte, KM'deki aynı göstergenin farklı İngilizce ifadeler kullanılarak EM'lere aktarılması nedeniyle de bir çeviri tutarsızlığından söz edilebilir.

Örnek-3.1 / İncelenen Gösterge: Tasla Kahve İçmek	
KM	"Fransa'ya ilk yerleştiğinde, Fransızların bu kocaman taslarda içtikleri acı kahveden nefret etmişti" (Kulin, 2018: 62).
EM-1	"When she and Rafo had first settled in France she hated this bitter coffee served in these huge cups " (Kulin, 2008: 66).
Örnek-3.2 / İncelenen Gösterge: Tasla Kahve İçmek	
KM	"Az sonra Selva tepsi içinde iki tas kahve ve eteğinde Fazıl'la geri geldi" (Kulin, 2018: 138).
EM-1	"A little while later Selva returned with two cups of coffee on a tray and Fazil holding on to her skirt" (Kulin, 2008: 148).

Bir önceki örnekte Türklere özgü çay bardağı göstergesi incelenmişti. Bu örnekte ise Fransız toplumuna özgü kahve içme kültürüne ilişkin bilgi verilmektedir. Fransızlar kahve içerken KM'de ifade edildiği gibi bir tas kullanır ve bu tas, kupaların kulpsuz türüne benzer. İncelenen kaynak metnin ana karakterlerinden biri Selva'dır. Selva, Türkiye'den göç etmek zorunda kaldığı Fransa'da çay yerine sade, acı, koyu kıvamlı sert içimli kahve içer ancak bu içeceğe alışması uzun zaman alır. Roman karakteri, bu kahveyi Fransız işi büyük kahve tasından içmeyi de uzun süre yadırgamıştır. Yukarıda KM'den alıntılanan 3.1 numaralı örnekte, Fransız usulü yapılan sert kahvenin içine konulduğu kap olan tas, çevirmen tarafından EM'ye Türkçede "devasa/kocaman fincan" anlamına gelen İngilizce "huge cup" biçiminde aktarılmıştır. Bu çevirmen tercihi, erek Anglo-Sakson okur kitlesinin geleneksel Fransız gastronomi kültüründe kullanılan bu büyük kahve taslarına yabancı olmasından kaynaklanabilir. Çevirmen, 3.2 numaralı örnekte ise KM'deki "tas" sözcüğünü EM'ye Türkçede "fincan" anlamına gelen "cup" sözcüğüyle aktarmıştır. Dolayısıyla, KM'deki "anlam bozulmuştur" denilebilir. Sonuç olarak, çevirmenin KM'deki "anlam birimiyle bir ilintisi olmakla birlikte kesin olarak yanlış bir bilgi aktaran yanlış bir anlam ürettiği" (Öztürk Kasar, 2021: 32) söylenebilir.

Örnek-4 / İncelenen Gösterge: Evde Börek Açmak	
KM	"Lebon'dan pasta mı, evde açılmış börek mi?" (Kulin, 2018: 72).
EM-1	"Were the pastries from Lebon or were they home-made ?" (Kulin, 2008: 77).

Ev yapımı hamur işi yiyecekler Türk gastronomi kültüründe önemli bir yer tutar. Börek de bunlardan biridir ve genelde hazır yufka yerine elde açılmış hamur tercih edilir. Misafirlere ikram amacıyla kullanılan bu gösterge, konukseverliğin ve misafir ağırlamanın da gereklerindedir. Yapımı zaman alan ve zahmetli olan bu yemek, konuklara verilen değer ve sevginin de bir göstergesidir. Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen "evde açılmış" ifadesi, çevirmen tarafından EM'ye Türkçede "ev yapımı/evde yapılmış" anlamına gelen İngilizce "home-made" sözcüğüyle aktarılmıştır. İngilizcedeki bu sözcük, gastronomi bağlamında bir yemeğin hazır ya da dışarıdan alınmış değil, ev yapımı olduğunu belirtmek için kullanılan bir bileşik sıfattır. Ancak bir böreğin evde yapılmış olması, onun hazır yufkadan mı yoksa hamurun oklava kullanılarak elde açılmış yufkadan mı hazırlandığını tam olarak ifade etmez. Oysaki bu iki börek türü arasındaki nüans, Türk gastronomi kültüründe Batı'ya kıyasla daha büyük önem taşır.

Çevirmen, Türkçede "elde hamur/yufka açmak" anlamına gelen İngilizce "rolled out" ifadesi yerine "home-made" sözcüğünü kullanarak KM'deki sözcüğe yakın bir karşılık kullanmış olsa da KM'de verilen anlam EM'de "eksiltmiştir". Sonuç olarak, "özgün metindeki anlam eksik yorumlanmış ve yetersiz bir anlam üretilmiştir" (Öztürk Kasar, 2021: 30) denilebilir. Ayrıca, KM'de geçen ve anlamı belirgin bir sözcük olan "börek" ifadesi, EM'ye "börek" de dâhil olmak üzere tüm hamur işi yiyecekleri kapsayacak biçimde genel bir ifadeyle Türkçede "hamur işleri" anlamına gelen İngilizce "pastries" sözcüğü kullanılarak aktarılmıştır. Bu nedenle hamurdan yapılan belli bir yiyecek türü KM'deki belirginliğini EM'de yitirmiştir. Dolayısıyla "özgün metindeki anlamlı birim tümüyle silinmiştir". Sonuç olarak, "anlam çevrilmemiş ve anlam taşıyan gösterge silinmiştir" (Öztürk Kasar, 2021: 35).

Örnek-5 / İncelenen Gösterge: Şerbet

KM	"Çay mı, şerbet mi?" (Kulin, 2018: 72).
EM-1	"Did they have tea or soft drinks ?" (Kulin, 2008: 77).

Bu örnekte incelenecek gösterge olan "şerbet", Türk gastronomisinde önemli bir yer tutar. Şerbet bazen meyvelerin suyunun tatlandırılmasıyla bazen de çeşitli otlarla karıştırılarak yapılır. Daha çok yazları serinlemek için tüketilen bu alkolsüz içecek misafirlere verilen değer de bir göstergesi kabul edilebilir.

Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen "şerbet" sözcüğü çevirmen tarafından EM'ye Türkçede "hafif içecekler" anlamına gelen İngilizce "soft drinks" şeklinde aktarılmıştır. Oysaki "şerbet" sözcüğü İngilizcede "sherbet, sorbe(t)" sözcükleriyle ya da yakın anlamlı olarak "syrup, (sweetened fruit) juice, candy" sözcükleriyle ifade edilebilirdi. Çevirmenin kullanmayı tercih ettiği "hafif içecekler" anlamına gelen "soft drink" ibaresi, şerbet de dâhil olmak üzere geniş bir yelpazedeki sıcak ve soğuk alkolsüz içecekleri kapsayacak şekilde kullanılan genel bir ifadedir. Dolayısıyla EM'de, KM'deki "şerbet" sözcüğünden uzak bir anlam taşıyan bir karşılık kullanılmıştır. Bu nedenle, EM'de özgün metindeki "anlamın bozulduğu" söylenebilir. Sonuç olarak, "özgün metindeki anlam birimiyle bir ilintisi olmakla birlikte kesin olarak yanlış bir bilgi aktaran, yanlış bir anlam üreten yanlış bir çevirinin söz konusu" (Öztürk Kasar, 2021: 32) olduğu söylenebilir.

Örnek-6 / İncelenen Gösterge: Çilingir Sofrası / Demlenmek

KM	"Macit akşamüstleri eve döndüğünde, kayınpederini, eliyle hazırladığı çilingir sofrasının başında onu beklerken buluyordu. Buz gibi birer kadeh rakı, tuzu alınmış ve küp halinde kesilmiş beyaz peynir, sakız leblebisi... Mutfağın yemek odasına açılan küçük holünde, tezgâhın önüne çektiği iki alçak tabureye yan yana oturuyor, erkek erkeğe günün gelişmelerini konuşurlarken, bir yandan da demleniyorlardı " (Kulin, 2018: 86).
EM-1	"Every evening he would be waiting for Macit, sitting beside a small table with a selection of mezes which he had prepared himself. Together they would sit on their stools in the small hallway between the kitchen and dining room. They chatted about the day's developments while sipping ice cold rakı, and nibbling on white cheese and roasted chickpeas" (Kulin, 2008: 91).

Bir önceki örnekte, alkolsüz içecekler grubunda olup Türk gastronomi kültüründe önemli bir yer tutan şerbet göstergesi incelenmişti. Bu örnekte ise Türk gastronomi kültüründe alkollü içkiler grubuna ait bazı öğeler incelenecektir. Alkollü Türk içkisi denilince akla ilk olarak rakı gelir. Rakı içmenin de kendine özgü bir adabı, bazı kuralları ve bunlar etrafında oluşan terimleri vardır. Bunlardan bazıları "aslan sütü, çilingir sofrası, meze, karafaki, kadeh, demlenmek" gibi sözcüklerdir. Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen "çilingir sofrası" ibaresi, kaynak kültüre özgü bir ifade olduğundan bunu erek dil ve kültüre aynı anlamı verecek şekilde aktarmak olanaklı değildir. Erek okur kitlesinin dünyaca bilinen bir Türk içkisi olan rakıyı tanıma ihtimali olmasına karşın, "çilingir sofrası" ibaresine aşına olmaması doğaldır. Bu nedenle çevirmen, sözcüğü sözcüğüne bir çeviri yerine, bir anlam çevirisi yaparak erek okura bu sofrayı kısaca betimlemek için bir ek bilgi de sunmuştur.

Yine KM'den alıntılanan bu örnekte geçen "demlenmek" sözcüğü, Türk toplumundaki içki kültürüne özgü bir ifade olup "içki içmek" anlamına gelmektedir. Çevirmen bu sözcüğü, "sip" ve "nibble" eylemlerini birlikte kullanarak iki sözcükle aktarmıştır. Bu sözcüklerden ilki olan "sip" Türkçede "yudumlamak, yudum almak, yudum yudum içmek, azar azar içmek" vb. anlamlara gelmektedir. İkinci sözcük olan "nibble" ise Türkçede "ısırmak, dişlemek, azar azar ısırmak, azar azar yemek, gevelemek, hafif ısırmak, küçük ısırıklar almak, küçük lokmalarla yemek, kemirmek, didiklemek, otlamak" (<https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/nibble>, Erişim Tarihi: 02.03.2022) vb. anlamlara gelmektedir. Dolayısıyla, çevirmen kaynak kültüre özgü bir sözcük olan "demlenmek" eylemini EM'ye açılama yapıp iki farklı sözcük kullanarak aktarması hem yerinde bir çevirmen müdahalesi ve tercihidir hem de çevirmen görünürlüğünün bir göstergesidir.

Örnek-7 / İncelenen Gösterge: Midyeli, Deniz Mahsullü Makarna	
KM	"Baba-kız karşılıklı surat asmışlar, gerekmedikçe konuşmamışlar, tatsız tuzsuz geçen bir haftanın sonunda, birbirlerine hâlâ kırgın olarak evlerine dönmüşlerdi. İtalya'nın inceliklerle bezenmiş mimarisi, buz gibi Frascati şarabı, midyeli, deniz mahsullü makarnaları gözlerini ve damaklarını şenlendirmiş ama yüreklerini yumuşatamamıştı" (Kulin, 2018: 96).
EM-1	"Italy's refined and ornamental architecture, the ice cold Frascati and the various pasta dishes may have satisfied their eyes and palates but had done nothing to restore the warmth in their hearts" (Kulin, 2008: 101).

İtalyan mutfağı denilince akla ilk makarna gelir. Bu yemeğin çok çeşitli malzeme ve soslarla yapılabildiği mevcuttur. Roman kahramanları beyaz şarabıyla tanınan Frascati'ye giderler ve burası deniz kıyısında yer alan bir mekân olduğu için de burada makarnanın midye ve çeşitli deniz ürünleriyle yapılabildiği mevcuttur. Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen bir İtalyan yemeği olan "midyeli, deniz mahsullü makarnalar" ibaresi, çevirmen tarafından EM'ye Türkçede "çeşitli makarna yemekleri" anlamına gelen İngilizce "various pasta dishes" olarak aktarılmıştır. Burada çevirmenin EM'de erek okura "eksik bir bilgi" verdiği ve dolayısıyla "eksik bir çeviri" yaptığı; sonuç olarak da özgün metindeki "anlamı eksik yorumlaması" nedeniyle çeviri metindeki "anlamın yetersiz kaldığı" (Öztürk Kasar, 2021: 30) söylenebilir.

Örnek-8 / İncelenen Gösterge: Kahvemiz	
KM	"Memleketten getirmiş olduğumuz kahvemiz de geçen hafta bitti" (Kulin, 2018: 98).
EM-1	"We have even used up all the Turkish coffee that we had sent over last week" (Kulin, 2008: 103).

Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen "kahvemiz" sözcüğü ile Türk kahvesi kastedilmektedir. Türk kahvesinin türü, aroması ve pişirme şekli Batılı kahve türlerinden farklıdır. Erek okur kitlesinin Türk kahvesini bilmeme ihtimali olduğu için olası bir yanlış anlamayı önlemek amacıyla çevirmenin bu ifadeyi Türkçede "Türk kahvesi" anlamına gelen İngilizce "the Turkish coffee" olarak EM'ye aktardığı görülmektedir. Çevirmen, erek okur için ek bir bilgi sunmuştur. Çevirmen, bu çeviri kararıyla sözcüğü sözcüğüne bir çeviri yapmak yerine anlamı doğru aktarmayı yeğlemiştir. Özgün metne sadık kalmamasına karşın, çevirmenin EM'de yetersiz anlam ürettiği ya da yanlış çeviri yaptığı söylenemez. Bu yerinde çevirmen müdahalesi çevirmenin EM'deki görünürlüğü de ortaya koymaktadır.

Örnek-9 / İncelenen Gösterge: Gulaş	
KM	"Margot da kendi evinde pişen gulaşı henüz hiçbir lokantada bulamamış olmaktan şikâyet etti" (Kulin, 2018: 172).
EM-1	"Margot complained that she hadn't yet found a restaurant in Paris serving proper goulash , her favorite dish from home" (Kulin, 2008: 186).
EM-2	"Margot complained that she hadn't yet found a restaurant in Paris serving proper goulash , her favorite Hungarian dish" (Kulin, 2013: 155).

Macar gastronomi kültürünün önemli bir yemeği olan "gulaş", Türk mutfağına da girmiş ve Türk gastronomi kültüründe yerini almıştır. Romanda bir Macar Yahudi'si karakter olan Margot bir diğer roman karakteri olan Türk ve Müslüman Tarık ile Fransız lokantasına gider. Aralarında konuşurken Margot, Fransa'da yediği gulaşların kendi ülkesinde yapılanların yerini tutamadığından yakınır. KM'de kaynak okur kitlesinin aşinası olduğu bir yemek olması dolayısıyla yazar, gulaşla ilgili bir ek bilgi vermemiştir. Ancak çevirmen EM'lerde, erek okur kitlesine kısa da olsa bir ek bilgi verme gereği duymuştur. EM 1'de çevirmen, "gulaş" sözcüğünden sonra Türkçede "ülkesinin gözde / en sevdiği yemeği" anlamına gelen İngilizce "her favorite dish from home" biçiminde bir ek bilgiyi erek okura sunmuştur.

EM 2'de ise çevirmen, yine "gulaş" sözcüğünden sonra Türkçede "gözde / en sevdiği Macar yemeği" anlamına gelen İngilizce "her favorite Hungarian dish" biçiminde ayrıntılı bir ek bilgi vermiştir. Çevirmenin EM'lerde erek okur için verdiği ek bilgiler hem yerinde bir çevirmen müdahalesi hem de çevirmen görünürlüğüne bir göstergesidir.

Örnek-10 / İncelenen Gösterge: Zeytinyağlı Dolma	
KM	"Fransa'da en çok sarımsaklı sebze yemeklerini seviyordu ama mesela ağız tadıyla bir zeytinyağlı dolma , gözünde tutmektaydı" (Kulin, 2018: 172).
EM-1	"His favorite food in France was the vegetables cooked with garlic but he still hankered after the dolmas cooked in olive oil back at home" (Kulin, 2008: 186).

Bir önceki örnekte roman karakterlerinden Tarık ve Margot aralarında sohbet ederken Margot'nun ülkesine ait bir yemek olan "gulaş"tan bahsedilmiş ve bu gösterge incelenmişti. Bu örnekte ise yine bu iki roman karakteri konuşurlarken bu kez Tarık zeytinyağlı dolmayı özlediğini söyler. Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen "dolma"yı, EM'ye aktarırken özgün metinde yer almayan ve Türkçede "zeytinyağı içinde pişirilmiş" anlamına gelen İngilizce "the dolmas cooked in olive oil" ifadesini ekleyen çevirmenin burada erek okura bu yemekle ilgili kısmen yanlış bir bilgi verdiği görülmektedir. EM-1'deki "zeytinyağının içinde" ibaresi, kıvartılmış bir yemeği akla getirirken KM'de geçen "zeytinyağlı dolma" ibaresi ise harcına zeytinyağı katılarak yapılan bir yemeği ifade etmektedir. "Dolma"nın İngilizcesi olan "stuffed vegetables (cooked) with olive oil" ibaresi, Türkçede "zeytinyağlı doldurulmuş sebzeler" anlamına gelir. Dolayısıyla; bu geleneksel Türk yemeğini İngilizceye çevirirken özgün metindeki "anlamın bozulduğu" ve çeviri metinde "özgün metindeki anlamla bir ilintisi olmakla birlikte kesin olarak yanlış bir bilgi aktarıldığı, yanlış bir anlam üreten bir çeviri" yapıldığı (Öztürk Kasar, 2021: 32) söylenebilir.

Örnek-11 / İncelenen Gösterge: Acem Bardakları	
KM	"Tarık odasından çıktı, koridorun başına yürüyüp bekçiye seslendi, 'iki bardak demli çay yapsana bize, Hasan Efendi,' diye. 'Ne bardağı, bardak mı varmış burada?' diye söylendi bekçi, 'çorba içer gibi çay içiyoruz.' Türkiye'den getirdikleri canım Acem bardaklarının hepsi kırılmış, kala kala Fransızların kocaman beyaz porselen fincanlarına kalmışlardı" (Kulin, 2018: 211).
EM-1	"Tarık walked out of his office and called out to the guard,' Hasan Efendi. 'Will you get us two glasses of strong tea, please?' 'Glasses? What glasses?' the guard said. 'There are no proper tea glasses here. We all have to drink out of bowls as if we were having soup.' The beautiful, ornate tea glasses brought over from Turkey had all been broken; all they had left with were huge French china cups" (Kulin, 2008: 228-229).

Yukarıdaki örnekte geçen konuşmalardan da anlaşılacağı üzere Türk Konsoloslğu çalışanları, uzun süreden beri konsolosluga uğrayan olmadığı için çaylarını Fransızların tas ya da büyük fincanlarında içtiklerinden yakınmaktadır. Roman karakterleri çaylarını Acem bardaklarında içmeyi tercih etmektedir. Çevirmen KM'den alıntılanan bu örnekte geçen "Acem çay bardakları" ifadesini erek okur kitesini bilgilendirerek Türkçede "süslü/şatafatlı/gösterişli çay bardakları" anlamına gelen İngilizce "ornate tea glasses" biçiminde çevirmiştir.

Ancak bu çeviriden bardakların "Acem çay bardağı" olduğu anlaşılammakta ve Türk işi çay bardakları olduğu anlamı çıkmaktadır. Dolayısıyla, çevirmenin KM'deki "anlamı bozduğu" ve sonuç olarak da EM'de "özgün metindeki anlam birimiyle bir ilintisi olmakla birlikte yanlış bir anlam üreten yanlış bir çeviri" yaptığı (Öztürk Kasar, 2021: 32) söylenebilir.

Örnek-12 / İncelenen Gösterge: Çay Keyfi	
KM	"Allah'tan sözünün eri adamdı da inşallah çay keyfine yeniden kavuşacaktı yakında, bu cehenneme gelecek bir aptal bulunursa memleketten!" (Kulin, 2018: 211).
EM-1	"Thank God he was a man of his word and they'd soon be drinking tea out of proper Turkish glasses -that is, if there was someone mad enough to visit this hell" (Kulin, 2008: 228-229).

Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen "çay keyfi" ifadesi Türkçede "tam/uygun/münasip/usule uygun Türk bardaklarından çay içmek" anlamına gelen İngilizce "drinking tea out of proper Turkish glasses" biçiminde EM'ye aktarılmıştır. "Çay keyfi" yapmak kaynak kültüre özgü bir davranıştır. Çevirmen Türkçede "çay keyfi" anlamına gelen İngilizce "tea pleasure" ifadesi yerine ek bilgi vererek aktarmayı yeğlemiştir. Dolayısıyla, KM'de sözü edilen çay içimindeki keyif boyutu, EM-1'e yansıtılamamıştır. Sonuç "eksik bir çeviriden" ve "anlam yetersizliğinden" (Öztürk Kasar, 2021: 30) söz edilebilir.

Örnek-13 / İncelenen Gösterge: Tarçın	
KM	"'Ya?' dedi Sabiha, garsonun önüne bıraktığı sıcak salebi aldı, üzerine bol tarçın serpip bir yudum içti" (Kulin, 2018: 220).
EM-1	"'Really?' said Sabiha, picking up one of the cups. She sprinkled some sugar it and took a sip" (Kulin, 2008: 239).

Salep, Türk gastronomisinin geleneksel lezzetlerinden biri olan ve özellikle de soğuk kış günlerinde tüketilen bir içecektir. Üzerine dökülen tarçın ise salebin ayrılmaz bir eşlikçisi sayılır. Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen ve roman karakterlerinin saleplerine serptiği bu baharatı çevirmen EM-1'e Türkçede "şeker" anlamına gelen İngilizce "sugar" sözcüğüyle aktarmıştır. İngilizce karşılığı "cinnamon" olan bu baharat, erek okurun yabancı olmadığı ve hatta bazı yemek ve tatlılarında kullandığı bir üründür. Ancak çevirmen KM'de daha önce geçen "salep"i, "sıcak çikolata" olarak EM'ye aktardığı için salebe serpilen "tarçın"ı da sıcak çikolataya serpilen "şeker" olarak aktarmıştır. Ancak bu iki çevirmen kararı dikkate alındığında, çevirmenin KM'deki "anlamı saptırdığı" ve bunun sonucunda da çeviri metinde "özgün metindeki anlamla hiçbir ilintisi olmayan aykırı bir anlam" (Öztürk Kasar, 2021: 34) üretildiği söylenebilir.

Örnek-14 / İncelenen Gösterge: Dolma–Kuru Köfte	
KM	"Selva güldü, 'Yanlarına dolma, kuru köfte de verelim, ben pişiririm evde, yola çıkmadan,' dedi" (Kulin, 2018: 249).
EM-1	"Selva laughed. 'I could cook some kofte and dolmas , and they can take them on the train'" (Kulin, 2008: 271).

EM-1 çevirmeni, yemek adları olan "dolma" ve "köfte" sözcüklerinin İngilizce karşılıkları yerine, bu yemekleri özgün adlarını koruyarak aktarmayı yeğlemiştir. Bununla birlikte, "köfte" sözcüğü, EM-1'e Türkçedeki yazımıyla değil, İngiliz alfabesine uygun bir biçimde "kofte" olarak aktarılmıştır. "Dolma" sözcüğünün tek sözcüklük İngilizce bir karşılığı yoktur. Bu sözcük, Türkçede "doldurulmuş zeytinyağlı sebzeler" anlamına gelen İngilizce "stuffed vegetables with olive oil" biçiminde mealen çevrilebilmektedir. Ancak "köfte" sözcüğünün İngilizce karşılığı olan "meatball" sözcüğü İngilizcede yaygın olarak kullanılmaktadır. Çevirmen, EM-1'de "köfte" sözcüğünün İngilizce eşdeğeri olan "meatball" sözcüğünü kullanmadığı gibi, "köfte" sözcüğünden sonra, "dolma" sözcüğünden sonra yaptığı gibi erek okur için herhangi bir açıklama yapmamıştır. Köftenin Türk mutfağında farklı türleri vardır. KM'de geçen "kuru köfte" daha çok ekmek arası yenilen bir köfte türüdür.

Bu açıdan bakıldığında çevirmenin bu tercihinin bir çeviri tutarsızlığı olarak değerlendirilebileceği söylenebilir. Ayrıca "özgün metinde verilen bilgiler azaltıldığı" için "yetersiz bir anlam" ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, KM'deki "anlam eksik yorumlandığından" EM-1'de "eksik bir çeviri üretilmiştir" (Öztürk Kasar, 2021: 30) denilebilir.

Örnek-15 / İncelenen Gösterge: Katı Yumurta–Köy Ekmeği	
KM	KM: "Termosun dibinde kalmış acı kahve, bir gün önce köylülerden aldıkları katı yumurtalar, köy ekmeği, bal!" (Kulin, 2018: 358).
EM-1	EM: "Selva and Margot got down the food baskets again and prepared a breakfast of bitter coffee that had been left at the bottom of the thermos flask, boiled eggs, bread and the honey they had purchased from local peasants the previous day" (Kulin, 2008: 394-395).

Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte geçen "köylülerden aldıkları katı yumurtalar" ifadesi, EM'ye Türkçede "haşlanmış yumurtalar" anlamına gelen İngilizce "boiled eggs" olarak aktarılmıştır. "Köylülerden aldıkları" ifadesi hiç çevrilmemiş, "katı yumurtalar" ifadesi ise kısmen çevrilmiştir. "Katı yumurtalar" ifadesi, Türkçede "haşlanmış" anlamına gelen, yalnızca İngilizce "boiled" sözcüğüyle aktarılmış ve KM'deki yumurtanın tam olarak nasıl pişirildiğine dair ifade EM-1'e aktarılmamıştır. Dolayısıyla, çevirmen "eksik çeviri" yapmış ve "eksik bilgi" vermiştir. Sonuç olarak çevirmenin KM'deki "anlamı eksik yorumladığı" ve bu nedenle de EM-1'de "yetersiz anlam ürettiği" (Öztürk Kasar, 2021: 30) söylenebilir.

Yukarıda KM'den alıntılanan örnekte bir başka gösterge daha incelenecektir: "köy ekmeği". Bu ifade, EM-1'e "ekmek (bread)" biçiminde kısmen aktarılmıştır. Yazarın KM'de bu gıda maddesine ilişkin "köy" sözcüğünü kullanarak yaptığı anlam vurgusu EM-1'de görülmemektedir. Bu nedenle, çevirmenin "eksik çeviri" yaptığı ve erek okura "eksik bilgi" verdiği, bunun sonucunda da KM'deki "anlamı eksik yorumlayarak" EM-1'de "yetersiz bir anlam ürettiği" (Öztürk Kasar, 2021: 30) söylenebilir.

4. SONUÇ

Bu çalışmada Ayşe Kulin'in *Nefes Nefese* başlıklı romanı ve *Last Train to Istanbul* başlıklı İngilizce çevirilerindeki gastronomik göstergeler, Sündüz Öztürk Kasar'ın "Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği" bağlamında incelenmiş ve bu göstergeler ve çevirilerinde karşılaşılan anlam evirici eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır. KM ve EM'lerde kent göstergebilimine ilişkin 117 gösterge incelenmiştir. Bu göstergelerden 16⁷ tanesi yemek kültürüne ilişkin göstergelerdir ve tez çalışmasında incelenen 117 göstergenin de yaklaşık %10'una denk gelmektedir.

⁷ Gastronomiye ilişkin tespit edilen göstergelerden "salep", bir başka çalışmada incelendiği için burada yer verilmemiştir. "Salep" göstergesinin incelenmesi için bkz. Öztürk Kasar ve Güzel, 2022, 882.

Bu çalışma kapsamında tespit edilip incelenen göstergeler şunlardır: "borş çorbası", "ince belli çay bardağı", "tasla kahve içmek", "evde börek açmak", "şerbet", "çilingir sofrası / demlenmek", "midyeli, deniz mahsullü makarna", "kahvemiz", "gulaş", "zeytinyağlı dolma", "Acem bardakları", "çay keyfi", "tarçın", "dolma, kuru köfte", "katı yumurta, köy ekmeği", "salep". Bu göstergelerin incelenmesi sonucu tespit edilen anlam evirici eğilimler ve görüldüğü örnekler ise şunlardır:

Yedi örnekte Anlamın eksik yorumlanması (borş çorbası, evde börek açmak, midyeli deniz mahsullü makarna, çay keyfi, dolma / kuru köfte, katı yumurta, köy ekmeği), beş örnekte anlamın bozulması (tasla kahve içmek, şerbet, zeytinyağlı dolma, Acem bardakları, salep), bir örnekte anlamın sapıtılması (tarçın) ve bir örnekte göstergenin yok edilmesi (evde börek açmak) tespit edilmiştir. Anlam evirici eğilimlerden anlamın aşırı yorumlanması, anlamın bulanıklaştırılması, anlamın kaydırılması, anlamın çarpıtılması ve anlamın parçalanmasına ise incelenen örneklerde rastlanmamıştır. Ayrıca "ince belli çay bardağı" örneğinde çeviri tutarsızlığı; çilingir sofrası, demlenmek, kahvemiz ve gulaş örneklerinde ise yerinde çevirmen müdahalesi tespit edilmiştir.

Yazın çevirmenleri, göstergebilimin sunduğu analiz yöntemleri sayesinde farkında olmadan yaptıkları ve bu çalışmada da çeşitli örnekleri sunulan anlam evirici eğilimlerden kaçınılmazdır. Göstergebilimin sunduğu bu yöntemler ile çözümleme yapmak hem çevirmenlere ve çevirmen adaylarına hem de bu alanda çalışan bilim insanlarına yol gösterecektir. Göstergebilimsel analiz yöntemlerine vâkıf bir çevirmenin çeviri yaparken kaynak metni en az kayıpla erek metne aktaracağına şüphe yoktur.

KAYNAKÇA

- Bozkurt, E. (2023). Gianni Rodari'nin Favole al Telefono adlı kitabındaki masal başlıkları ile Türkçe çevirilerinin "Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği" bağlamında incelenmesi. *Söylem Filoloji Dergisi Çeviribilim Özel Sayısı*. 55-73.
- Güzel, O. E. (2023). "Graham Greene'in Stamboul Train Adlı Romanı ile İstanbul Treni Başlıklı İki Ayrı Türkçe Çevirisindeki Kültürel Göstergelerin Çeviri Göstergebilimi Çerçevesinde Çözümlemesi". *Söylem 2. Uluslararası Filoloji Sempozyumu Bildiri Tam Metinleri*. İzmir: Günce Yayınları. 65-85.
- Kulin, A. (2008). *Last train to İstanbul*. çev. John W. Baker. 5. bs. İstanbul: Everest.
- Kulin, A. (2013). *Last train to İstanbul*. çev. John W. Baker. Las Vegas: Amazon Crossing.
- Kulin, A. (2018). *Nefes Nefese*. 34. bs. İstanbul: Everest.
- Öztürk Kasar, S. (2012). Traduction de la ville sous le point de vue sémiotique: İstanbul à travers ses signes en trois langues [Göstergebilim bakış açısından kent çevirisi: üç dilde göstergelerinin anlatımıyla İstanbul]. In N. Rentel & S. Schwerter (dir.), *Défis et enjeux de la médiation interculturelle*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 267-285.
- Öztürk Kasar, S. (2017a). Göstergeler, anlam arayışı ve çeviri - Çeviri göstergebilimi çerçevesinde yazınsal çeviri için bir metin çözümleme ve karşılaştırma modeli. Tuna, Didem & Kuleli, Mesut. Konya: Eğitim.

- Öztürk Kasar, S. (2017b). Lire de la part de la princesse morte de Kenizé Mourad à la lumière de la sémiotique topologique d'Algirdas Julien Greimas [Algirdas Julien Greimas'ın yerbilimsel göstergebilim anlayışı ışığında Kenizé Mourad'ın De la part de la princesse morte [Saraydan Sürgüne] adlı romanını okumak]. *Semiotica*. 219: 575-586.
- Öztürk Kasar, S. (2020a). Çeviri göstergebilimi ile kent göstergebiliminin bütünleşik bağlamında özde çeviri kavramının incelenmesi. *Dünya Dilleri, Edebiyatları ve Çeviri Çalışmaları Dergisi*. 1(1): 1-25.
- Öztürk Kasar, S. (2020b). De la désignification en traduction littéraire: Les Gens d'en face de Georges Simenon dans le contexte turc du point de vue de la sémiotique de la traduction. *Parallèles*. 32 (1): 154-175.
- Öztürk Kasar, S. (2021). "Çevirmek, anlamı eğip bükme sanatı mıdır?" Söylem, anlam ve çeviri üzerine disiplinlerarası tartışmalar. ed. Didem Tuna & Mesut Kuleli. Ankara: Anı yayıncılık. 19-44.
- Öztürk Kasar, S. & Güzel, O. E. (2022). "Ayşe Kulin'in Nefes Nefese adlı romanı ile İngilizce çevirilerinin kent göstergebilimi ve çeviri göstergebilimi odağında çözümlenmesi". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 27 (Nisan): 869-890.
- Tuna, D. & Kuleli, M. (2017). Çeviri göstergebilimi çerçevesinde yazınsal çeviri için bir metin çözümleme ve karşılaştırma modeli. Konya: Eğitim.
<https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce>